הרואה פרק תשיעי ברכות

מעיין כב. אומר בלבו שמיעשה בקשתו לפי שהתפלל בכונה: **כאב לב.** שאין בקשתו נעשית: **פומלא.** לשון תפלה כמו ויחל משה (שמות לב): **מזכירין עונותיו.** שעל ידיהן מתפשטים למעלה במעשיו לומר בוטח זה בזכיותיו נראה מה הם: **קיר נטוי.** מקום סכנה: **מוסר דין.** בוטח הוא בזכיותיו שחברו יהיה נענש על ידו: **ה"ג הא דמעיין** (ו) **הא דלא מעיין: לולבי גפנים.** ודילי"ש בלע"ז: **מוריגי בסמס.** כל בשר שבהמה שאינו חלק אלא דומה למורג חרוז שאינו חלק כמו המיץ והלשון והכרס הפנימי וכיח הכוסות: **הפולה.**

(ו) כל המאריך בתפלתו ומעיין בה סוף בא לידי כאב לב שנאמר [1]תוחלת ממושכה מחלה לב. [2]וא"ר יצחק שלשה דברים מזכירים עונותיו של אדם ואלו הן קיר נטוי ועיין תפלה ומוסר דין על חבירו לשמים הא לא קשיא [3]הא דמעיין בה הא דלא מעיין בה והיכי עביד דמפיש ברחמי והמאריך על שלחנו דלמא אתי עניא ויהיב ליה דכתיב [2]המזבח עץ שלש אמות גבוה וכתיב וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' [3]פתח במזבח וסיים בשלחן ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו כל זמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר על ישראל ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו והמאריך בבית הכסא מעליותא הוא [7]והתניא עשרה דברים מביאין את האדם לידי תחתוניות האוכל עלי קנים ועלי גפנים ולולבי גפנים ומוריגי בהמה ושדרו של דג ודג מליח שאינו מבושל כל צרכו והשותה שמרי יין והמקנח בסיד ובחרסית והמקנח בצרור שקנח בו חבירו וי"א אף התולה עצמו בבית הכסא יותר מדאי לא קשיא הא דמאריך ותלי הא דמאריך ולא תלי כי הא דאמרה ליה ההיא מטרוניתא לר' יהודה בר' אלעאי [8]פניך דומים למגדלי חזירים ולמלוי ברבית אמר לה הימנותא לידיל תרוייהו אסירן אלא עשרים וארבעה בית הכסא איכא מאושפיזאי לבי מדרשא דכי אזלינא בדיקנא נפשאי בכולהו. ואמר רב יהודה שלשה דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם מי שנותנין לו ס"ת לקרות ואינו קורא [5]כום של ברכה לברך ואינו מברך והמנהיג עצמו ברבנות ס"ת לקרות ואינו קורא דכתיב [3]כי הוא חייך ואורך ימיך כום של ברכה לברך ואינו מברך דכתיב [4]ואברכה מברכיך והמנהיג עצמו ברבנות [9]דא"ר חמא בר חנינא מפני מה מת יוסף קודם לאחיו מפני שהנהיג עצמו ברבנות: ואמר רב יהודה אמר רב שלשה צריכים רחמים מלך טוב שנה טובה וחלום טוב מלך טוב דכתיב [5]פלגי מים לב מלך ביד ה' שנה טובה דכתיב [6]תמיד עיני ה' אלהיך בה [7]מראשית השנה ועד אחרית שנה חלום טוב דכתיב [7]ותחלימני [8](ותחייני): אמר רבי יוחנן שלשה דברים מכריז עליהם הקב"ה בעצמו ואלו הן רעב ושובע ופרנס טוב רעב דכתיב [8]כי קרא ה' לרעב וגו' שובע דכתיב [9]וקראתי אל הדגן והרביתי אותו פרנס טוב דכתיב [10](ויאמר) ה' אל משה לאמר ראה קראתי בשם בצלאל וגו' אמר רבי יצחק אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן נמלכים בצבור שנא' [11]ראו קרא ה' בשם בצלאל אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה משה הגון עליך בצלאל אמר לו רבונו של עולם אם לפניך הגון לפני לא כל שכן אמר לו אף על פי כן לך אמור להם הלך ואמר להם לישראל הגון עליכם בצלאל אמרו לו אם לפני הקדוש ברוך הוא ולפניך הוא הגון לפנינו לא כל שכן א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן בצלאל על שם חכמתו נקרא בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור לו לבצלאל עשה לי משכן ארון וכלים הלך משה והפך ואמר לו עשה ארון וכלים ומשכן אמר לו משה רבינו מנהגו של עולם אדם בונה בית ואחר כך מכנים לתוכו כלים ואתה אומר עשה לי ארון וכלים ומשכן כלים שאני עושה להיכן אכניסם שמא כך אמר לך הקב"ה עשה משכן ארון וכלים אמר לו שמא בצל אל היית וידעת אמר רב יהודה אמר רב יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ כתיב הכא [12]וימלא אותו רוח אלהים בחכמה [13]ובתבונה ובדעת וכתיב התם [13]ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה וכתיב [14]בדעתו תהומות נבקעו אמר רבי יוחנן אין הקדוש ברוך הוא נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה שנא' [15]יהב חכמתא לחכימין ומנדעא לידעי בינה שמע רב תחליפא בר מערבא ואמרה קמיה דרבי אבהו אמר ליה אתון מהתם מתניתון לה אנן מהכא מתנינן לה דכתיב [16]ובלב כל חכם לב נתתי חכמה: אמר רב חסדא [6]כל חלום ולא טוות ואמר רב חסדא חלמא דלא מפשר כאגרתא דלא מקריא ואמר רב חסדא לא חלמא טבא מקיים כוליה ולא חלמא בישא מקיים כוליה ואמר רב חסדא חלמא בישא עדיף מחלמא טבא וא"ר חסדא חלמא בישא עציבותיה מסתייה חלמא טבא חדויה מסתייה אמר רב יוסף חלמא טבא אפילו לדידי בדיחותיה מפכחא ליה ואמר רב חסדא חלמא בישא קשה מנגדא שנאמר [17]והאלהים עשה שייראו מלפניו ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן זה חלום רע [18]הנביא אשר אתו חלום יספר חלום ואשר דברי אתו ידבר דברי אמת מה לתבן את הבר נאם ה' וכי מה ענין בר ותבן אצל חלום אלא אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי [6]כשם שאי אפשר לבר בלא תבן כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים אמר ר' ברכיה חלום אף על פי שמקצתו מתקיים כולו אינו מתקיים מנא לן מיוסף דכתיב [19]והנה השמש והירח וגו' וההיא

מסורת הש"ס

(א) לעיל לב:, (ב) (ר"ה טז:), (ג) מגיגה ט:, מעבר לז. פ"ק, (ד) (שבת פא. פ"ק), (ה) מגילה מט: פ"ק, (ו) פוסק יג: פ"ק, (ז) מרבשים חסר ל' כתיב, (ח) והמיני, (ט) ויעבר, (י) (בס' ויקבל פסוק ל"ח כתיב בתנינה בלא ו"ו לכן דע כי תשא ל"ח פסוק ג' כתיב ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכן יתכן לרוח כתוב הכא ואמלא אותו וגו' והא קרא פסוק מוקדם, (כ) (פ' כל חלום יש בו שוש מתפשט אבל מה שהוא רואה כשהוא לבו אין בו מתפשט פרוך בפרק טוחן), (ל) מגילה ח.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ה"ג הא דמעיין בה הא דלא מעיין בה הכ"ל: (ב) ד"ה ראה וכו' ראה מעמד (הים בלבן) מל"מ וה"ג ס"ל הכין את לבבך: (ג) ד"ה פליגתיה מעמיה (דיון) מז"מ וה"ג ס"ל דר' לוי: (ד) ד"ה בדיחותיה וכו' ליה שיבוחיה מבטלתו. נ"ב ס"ל דלא מתקיים עליו כלל:

לעזי רש"י

ודילי"ש. קנקנות.

מוסף רש"י

ומעיין בה. מלפה שמפשה נקשתו על ידי מאלמתו (לעיל לב:). **סוף בא לידי כאב לב.** סוף שאינה נעשית ומצלחת מחשלת מעוכבה חנם ויבא כאב לב. כשאדם מלפה ואין מתחתו מלה (שם). **תוחלת.** לשון מולי ומתינה (שם). **קיר נטוי.** המוכן ליפול על כני אדם (תהלים סב ד) ומוכר מחתיו, מסיר עוונותיו שאומר כלום לאחר זה ליעשות לו עם, ומתוך כך הוא נכנס (ר"ה טז:). **ועיון תפלה.** מומן על תפלתו שתהא נשמעת ומתמלמד לכון לבו (שם). **ומוסר דין על חבירו לשמים.** כמו (בראשית מז) ויפיפו כי כיני ויבן, אומרים כלום לאחי שיעבוד מכרו אל יהו (ר"ה שם). **שלחנו של אדם מכפר עליו.** ההכנסת אורחין (חגיגה כז.) דעתן פרוסה לאורחים (מנחות צז. ובשמה"ק: לשון). **תתחוניות.** פינים (שבת פא.). **ולולבי גפנים.** אותן פילוגין הנלין בגפן וקוראין ודילי"ש (שם). **שקנה בו חבירו.** אפר ואחרכות נמי קלי (שם). **מטרוניתא.** מרת נכרית (ב"מ פז.). **שמא בצל אל היית וידעת.** כי נחלי כן נוח לי הקב"ה, וכן אפשר המעכב המלה ואחר כך עשה כלים (שמות לח כב).

רבינו חננאל

המאריך בתפילתו ומעיין בה בא לידי כאב לב, שנאמר תוחלת ממושכה מחלה לב. ומפרקינן התם המאריך (הכא) ראם)ריכן המאריך (דמפיש) ברחמי. **המאריך** על שלחנו. בזמן שכית המקדש קיים מזבח מכפר, עכשיו שלחן מכפר שמאכיל עניים. פירוש המאריך בבית הכסא, לא דחלי נפשיה טובא, דמי דחלי נפשיה טובא בבית הכסא בא לידי תתחתוניות, אלא דבריך נפשיה [בכל] שעתא ושעתא. פירוש הימנותא...] הנאמן יון...]

עין משפט נר מצוה

יז א עוס"ע פרים סימן לח סעיף ה:
יח ב עוס"ע פרים סי' רפ סעיף ג:

תורה אור השלם

1. תוֹחֶלֶת מְמֻשָּׁכָה מַחֲלֶה לֵב וְעֵץ חַיִּים תַּאֲוָה בָּאָה:
משלי יג יב
2. הַמִּזְבֵּחַ עֵץ שָׁלוֹשׁ אַמּוֹת גָּבֹהּ וְאָרְכּוֹ שְׁתַּיִם אַמּוֹת וּמִקְצֻעֹתָיו לוֹ וְאָרְכּוֹ וְקִירֹתָיו עֵץ וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְ:
יחזקאל מא כב
3. לְאַהֲבָה אֶת יְ אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה בוֹ כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְ לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם: דברים ל כ
4. וְאַבָּרְכָה מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלֶּלְךָ אָאֹר וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה:
בראשית יב ג
5. פַּלְגֵי מַיִם לֵב מֶלֶךְ בְּיַד יְ עַל כָּל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יַטֶּנּוּ:
משלי כא א
6. אֶרֶץ אֲשֶׁר יְ אֱלֹהֶיךָ דֹרֵשׁ אֹתָהּ תָּמִיד עֵינֵי יְ אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה:
דברים יא יב
7. אֹרְכֵי עֲלֻמִּים יְחִיו וּלְכָל חָכָם חֵי רוּחוֹ וְתַחֲלִימֵנִי וְתַחֲיֵנִי: ישעיהו לח טז
8. וַאֲלִישָׁע דִּבֶּר אֶל הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הֶחֱיָה אֶת בְּנוֹ לֵאמֹר קוּמִי וֹלְכִי אַתְּ וּבֵיתֵךְ וְגוּרִי כַּאֲשֶׁר תָּגוּרִי כִּי קָרָא יְ לָרָעָב וְגַם בָּא אֶל הָאָרֶץ שֶׁבַע שָׁנִים:
מלכים ב ח א
9. וְהִשְׁגַּחְתִּי אֲחֶבֶם מִכֹּל טַמְאוֹתֵיכֶם וְקָרָאתִי אֶל הַדָּגָן וְהִרְבִּיתִי אֹתוֹ וְלֹא אֶתֵּן עֲלֵיכֶם רָעָב:
יחזקאל לו כט
10. וַיְדַבֵּר יְ אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶּן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה:
שמות לא א-ב
11. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קָרָא יְ בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶּן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה:
שמות לה ל
12. וָאֶמְלָא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה בִתְבוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה:
שמות לה לא
13. יְ בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה:
משלי ג יט
14. בְּדַעְתּוֹ תְהוֹמוֹת נִבְקָעוּ וּשְׁחָקִים יִרְעֲפוּ טָל:
משלי ג כ
15. וְהוּא מֵהַשָּׁנָא עֲרָיָא וְמִגַּיָּא מִהַעֲדֵה מְלַכִּין וּמִתְקָרֵים מְלַכִּין יְהַב חָכְמְתָא לְחַכִּימִין וּמַנְדְּעָא לְיָדְעֵי בִינָה:
דניאל ב כא
16. וְאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי אֹתוֹ אֶת אָהֳלִיאָב בֶּן אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה דָן וּבְלֵב כָּל חֲכַם לֵב נָתַתִּי חָכְמָה וְעָשׂוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ: שמות לא ו
17. יָדַעְתִּי כִּי כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם עָלָיו אֵין לְהוֹסִיף וּמִמֶּנּוּ אֵין לִגְרֹעַ וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שֶׁיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו:
קהלת ג יד
18. הַנְּבִיא אֲשֶׁר אִתּוֹ חֲלוֹם יְסַפֵּר חֲלוֹם וַאֲשֶׁר דְּבָרִי אִתּוֹ יְדַבֵּר דְּבָרִי אֱמֶת מַה לַּתֶּבֶן אֶת הַבֹּר נְאֻם יְ:
ירמיהו כג כח
19. וַיַּחֲלֹם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיְסַפֵּר אֹתוֹ לְאֶחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חָלַמְתִּי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי: בראשית לז ט

שלו"שה דברים) מקצריך ימיו ושנותיו של אדם מי שנותנין לו) כום לברך (ואינו מברך ומי) שנותנין לו ספר (תורה לקרות ואינו קורא והמנהיג עצמו (ברבנות), אפילו בצינעה אבל בפרהסיה (כר)בן גמליאל שהיה נוהג נשיאותו בר(כ)ים שפיר דמי. אמר רב שלשה צריכין רחמים, פרנס טוב שנה טוב חלום טוב כולי. אמר ר' יוחנן שלשה הקב"ה מכריז עליהן שובע (רעב וס)רנס כולי. אין מעמידין פרנס על (הצבור) אלא אם נמלכין בציבור, שנאמר ויאמר יי אל משה ראה קראתי בשם בצלאל וגו'. אין הקב"ה נותן חכמה אלא לחכמים שנאמר יהוה חכמתא לחכימין, וכתיב ובלב כל חכם לב נתתי חכמה. כל חלם ולא טוות. פירוש כל חלום שחולם אדם שלן בתענית (שלא יתקיים. וכן כל חלום דלא איפשר ... ממלקות.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com